
Vergaderjaar 2022–2023

Indicatieve vaststelling van de begrotingsstaat van het Klimaatfonds voor het jaar 2023

Nr. x

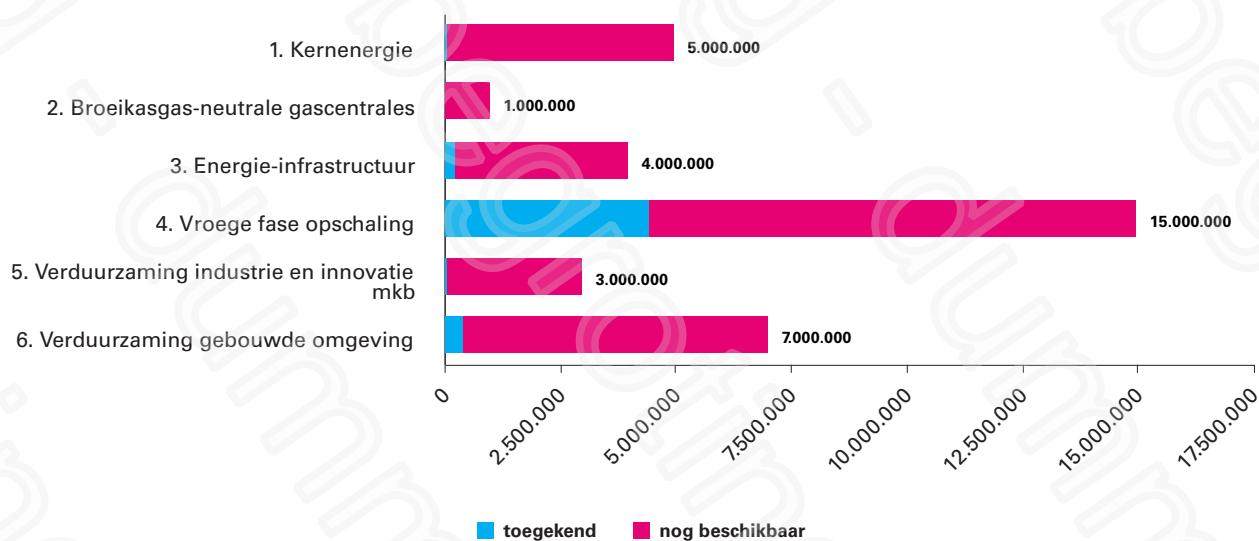
MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

Toegekende en beschikbare middelen	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het indicatieve begrotingswetsvoorstel	4
B. Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	5
1. Leeswijzer	5
2. Beleidsagenda	8
Beleidsprioriteiten	8
Belangrijkste beleidsmatige mutaties	10
3. Artikelen	13
3.1 Artikel 1 Kernenergie	13
3.2 Artikel 2 Broeikasgas-neutrale gascentrales	16
3.3 Artikel 3 Energie-infrastructuur	19
3.4 Artikel 4 Vroege fase opschaling	22
3.5 Artikel 5 Verduurzaming industrie en innovatie mkb	26
3.6 Artikel 6 Verduurzaming gebouwde omgeving	29
3.7 Artikel 7 Ontvangsten	33
4. Bijlagen	34
Bijlage 1: Totaaloverzicht uitgaven Klimaatfonds	34
Bijlage 2: Moties en toezeggingen	38

TOEGEKENDE EN BESCHIKBARE MIDDELEN

Figuur 1 Toegekende en beschikbare middelen verdeeld over beleidsartikelen (bedragen x € 1.000)

Normaliter start de Memorie van Toelichting van een (fonds)begroting met de «geraamde uitgaven en ontvangsten». Voor de begroting van het Klimaatfonds is er bewust gekozen om de Memorie van Toelichting te starten met de «toegekende en beschikbare middelen». De reden hiervoor is dat een figuur met de «geraamde uitgaven en ontvangsten» geen informatie zou verschaffen; de uitgaven en ontvangsten voor 2023 staan namelijk op nul. Een uitgebreide toelichting hierop is te lezen in de leeswijzer.

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET INDICATIEVE BEGROTINGSWETSVORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De begrotingsstaat van het Klimaatfonds betreft een indicatieve vaststelling. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de motie van de leden Segers en Hermans [Kamerstuk II 2021-2022, 35788, nr. 137] om vooruitlopend op de instellingswet een proeve van fondsbegroting op Prinsjesdag 2022 aan de Kamer voor te leggen. Het wetsartikel is indicatief en wordt niet bij wet vastgesteld, daarom is deze niet ondertekend.

De Minister voor Klimaat en Energie,

Drs. R.A.A. Jetten

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELLEN

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft drie begrotingen:

1. De departementale begroting van Economische Zaken en Klimaat (Hoofdstuk XIII van de Rijksbegroting)
2. De fondsbegroting van het Nationaal Groeifonds (Hoofdstuk L van de Rijksbegroting)
3. De (nog indicatieve) fondsbegroting van het Klimaatfonds

Voor u ligt de (nog indicatieve) begroting van het Klimaatfonds.

1. Leeswijzer

Deze leeswijzer gaat in op de volgende onderwerpen:

1. Begrotingsstructuur;
2. Prestatiegegevens;
3. Groeiparagraaf; en
4. Ondergrenzen toelichtingen.

1. Begrotingsstructuur

Beleidsagenda

Dit onderdeel bevat onder «beleidsprioriteiten» het doel van het Klimaatfonds. Vervolgens worden de belangrijkste beleidsmatige mutaties beschreven en de urgente maatregelen voor 2023 toegelicht.

Begrotingsartikelen

In de begrotingsartikelen worden de zes deelprogramma's en de ontvangsten van het Klimaatfonds beschreven:

1. Kernenergie
2. Broeikasgas-neutrale gascentrales
3. Energie-infrastructuur
4. Vroege fase opschaling
5. Verduurzaming industrie en innovatie mkb
6. Verduurzaming gebouwde omgeving
7. Ontvangsten.

Wanneer de instellingswet Klimaatfonds tot wet is verheven, en daarmee het Klimaatfonds formeel in werking treedt, wordt het Klimaatfonds gevoed door bijdragen uit begrotingshoofdstuk XIII Economische Zaken en Klimaat. Deze voeding verloopt via artikel 7 van het Klimaatfonds en dit begrotingsartikel is daarmee technisch van aard.

Per begrotingsartikel zijn respectievelijk de algemene doelstelling, de rol en verantwoordelijkheid van de minister voor Klimaat en Energie, de beleidswijzigingen, de tabel met de budgettaire gevolgen van beleid (hierna: budgettaire tabel) en de toelichting op de financiële instrumenten uit de budgettaire tabel opgenomen. In de budgettaire tabel is (met uitzondering van artikel 3) de budgetflexibiliteit niet vermeld. Voor de artikelen 1, 2 en 4 t/m 7 is er simpelweg geen sprake van budgetflexibiliteit omdat er in 2023 geen budget meer op de fondsbegroting staat. De budgetten voor de onvoorwaardelijk toegekende maatregelen voor 2023 (plus de meerjarige uitwerking) zijn al overgeheveld naar de betreffende departementale begrotingen. Deze overboekingen zijn in beeld gebracht in de verdiepingstabel, welke aanvullend in ieder beleidsartikel (artikel 1 t/m 6) staat. Dit is een meerjarige begrotingsmutatietabel voor de volledige looptijd van het

fonds (tot en met 2030) met daarbij de aansluiting tussen de ontwerpbegroting 2022 (in het geval van deze indicatieve begroting de stand in het *Coalitieakkoord* "Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst") en de ontwerpbegroting 2023.

Normaliter staat de verdiepingstabel in de bijlagen, maar er is bewust voor gekozen om de verdiepingstabel binnen het artikel te plaatsen. De verdiepingstabel biedt in het geval van het Klimaatfonds namelijk meer informatie dan de budgettaire tabel. Dit komt omdat voorafgaand aan de ontwerpbegroting 2023 alle beschikbare klimaatfonds-middelen uit 2023 zijn overgeheveld naar (andere) departementale begrotingen, aangezien het Klimaatfonds zelf geen uitgaven kan doen, maar enkel middelen kan verdelen. Hierdoor staat de nu voorgestelde stand in de budgettaire tabel (met uitzondering van artikel 3) voor 2023 op nul. In de verdiepingstabel is terug te vinden hoe deze stand op nul is gekomen. De stand in de budgettaire tabel komt namelijk overeen met de «beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023» uit de verdiepingstabel.

Bijlagen

Tot slot bevat dit begrotingshoofdstuk twee bijlagen. Het «totaaloverzicht uitgaven Klimaatfonds» (bijlage 1) geeft kasreeksen en een overzicht van de verdeling van de middelen over de verschillende begrotingshoofdstukken voor alle maatregelen van het Klimaatfonds. Daarnaast worden in deze bijlage de uitvoeringskosten verantwoord. In bijlage 2 "moties en toezeggingen" staan de door de Staten-Generaal aanvaarde moties en door de bewindslieden gedane toezeggingen.

2. Prestatiegegevens

In de artikelen wordt aangegeven waar de minister voor Klimaat en Energie verantwoordelijk voor is. Indien voor deze doelstellingen een directe relatie gelegd kan worden tussen het gevoerde beleid en de gewenste uitkomst, worden in de eerste formele fondsbegroting (voor het begrotingsjaar 2024) prestatie-indicatoren en/of kengetallen opgenomen.

3. Groeiparagraaf

Deze indicatieve begroting van het Klimaatfonds geeft gehoor aan de motie van de leden Segers en Hermans [*Kamerstuk II* 2021-2022, [35788, nr. 137](#)]. Het betreft een proeve van begroting en zodoende een eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen verbeteringen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

4. Ondergrenzen toelichtingen

Bij het toelichten van de mutaties wordt de normering die hieronder is opgenomen gehanteerd. In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

Aangezien dit een indicatieve begroting betreft en er vooruitlopend op de instellingswet al middelen naar (andere) begrotingshoofdstukken zijn overgeboekt, worden in deze begroting voor de volledigheid alle mutaties toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

2. Beleidsagenda

Beleidsprioriteiten

In het *Coalitieakkoord* «Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst» [*Kamerstuk II* 2021-2022, [35788](#), nr. 77] is afgesproken dat er een Klimaatfonds komt van € 35 miljard om bij te dragen aan het behalen van de aangescherpte broeikasgasreductiedoelen van 55% in 2030 en klimaatneutraal in 2050. Om deze doelstellingen te halen, moeten aanvullende maatregelen worden genomen. Het kabinet heeft de transitie de afgelopen jaren gestimuleerd via diverse projecten en maatregelen verspreid over de verschillende vakdepartementen. Ondanks de inspanningen van de afgelopen jaren ligt Nederland niet op koers om de doelen voor broeikasgasreductie te behalen, zoals die zijn vastgelegd in de Klimaatwet. De integrale sturing en regie op de transitie en de inzet van beleidsinstrumenten moet worden versterkt. Dit vraagt om zekerheid dat de overheid op middellange termijn middelen beschikbaar heeft voor maatregelen en investeringen om de broeikasgasreductiedoelstellingen te behalen en om zorgvuldige en integrale besluitvorming over de besteding van deze middelen te borgen. Met overheidsuitgaven kan worden gezorgd voor randvoorwaarden voor de klimaat- en energietransitie, zoals nieuwe energie-infrastructuur, en wordt de noodzakelijke verduurzaming van bepaalde sectoren gefaciliteerd. Daarbij zijn middelen nodig voor een langere tijd dan de kabinetsperiode. Tegelijkertijd is nog niet zeker welke maatregelen voor financiering in aanmerking komen, en in welk ritme precies middelen moeten worden besteed. Daarom wordt het Klimaatfonds ingesteld. Het Klimaatfonds is bedoeld om in aanvulling op bestaande instrumenten als de SDE++ te helpen bij de realisatie van een broeikasgas-neutrale energievoorziening in 2050 en de verduurzaming van de industrie en de gebouwde omgeving.

Het concrete doel van het Klimaatfonds is om de mondiale stijging van temperatuur en de verandering van het klimaat te beperken door middel van het beschikbaar stellen van financiële middelen voor:

- a. een broeikasgas-neutrale energievoorziening in 2050;
- b. het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiëntie en het stimuleren van de toepassing van hernieuwbare energie en overige broeikasgas-reducerende technieken en maatregelen in het bedrijfsleven;
- c. het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiëntie en toepassing van hernieuwbare energie in de gebouwde omgeving.

In deze (nog indicatieve) fondsbegroting van het Klimaatfonds worden de eerste uitgaven, gericht op het verwezenlijken van deze doelen, toegelicht. Concreet worden uitgaven gedaan voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales en de verlenging van de centrale in Borssele, de benodigde energie-infrastructuur voor hernieuwbare waterstof en warmtenetten, opschaling van technologie voor de productie van hernieuwbare waterstof en verduurzaming van de gebouwde omgeving en industrie.

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief omdat het Klimaatfonds op dit moment nog niet wettelijk is ingesteld. De minister voor Klimaat en Energie heeft gezien de specifieke doelen van Klimaatfonds in de brief aan de Tweede Kamer van 11 februari 2022 [*Kamerstuk II* 2021-2022, [32813](#), nr. 974] het voornemen meegedeeld dat het Klimaatfonds formeel als

begrotingsfonds wordt ingericht door middel van een instellingswet. Het betreffende wetsvoorstel hiervoor wordt naar verwachting in het najaar van 2022 ingediend bij het parlement. Naar verwachting zal dit wetsvoorstel pas tot wet worden verheven, en daarmee het Klimaatfonds formeel in werking treden, nadat de Rijksbegroting voor 2023 reeds is vastgesteld.

Om te voorkomen dat het tijdpad bij uitvoering van het klimaatbeleid en het bereiken van de doelen van het Klimaatfonds in het geding komt, stelt het kabinet voor om middelen uit het Klimaatfonds beschikbaar te stellen voor urgente maatregelen. In lijn met de motie van de Tweede Kamerleden Segers en Hermans [*Kamerstuk II* 2021-2022, [35788](#), nr. 137] wordt de keuze voor deze verplichtingen in deze (nog indicatieve) fondsbegroting van het Klimaatfonds toegelicht. Vanaf 2024 zal op basis van de instellingswet voor het Klimaatfonds een formele fondsbegroting worden opgesteld, die als onderdeel van de Rijksbegroting op Prinsjesdag wordt aangeboden aan het parlement.

Bij de selectie van maatregelen om vooruitlopend op de formele oprichting van het Klimaatfonds over te besluiten, is voor het kabinet de urgentie van deze voorstellen voor het behalen van de broeikasgasreductiedoelen op lange termijn leidend geweest. Zoals vastgelegd in het wetsvoorstel voor de oprichting van het Klimaatfonds is het Klimaatfonds bedoeld om middelen beschikbaar te stellen om de broeikasgasreductiedoelen uit de Klimaatwet te bereiken door middel van de realisatie van een broeikasgas-neutrale energievoorziening en verduurzaming van de industrie en gebouwde omgeving. Het kabinet heeft beoordeeld welke maatregelen nu noodzakelijk zijn om op de lange termijn deze doelen te behalen. Daarnaast heeft het kabinet conform de toetsingscriteria in het wetsvoorstel de maatregelen beoordeeld op doelmatigheid, uitvoerbaarheid en additionaliteit.

In «tabel 1 Belangrijkste beleidsmatige uitgavenmutaties t.o.v. de ontwerp-begroting 2022» is het overzicht te zien van de maatregelen waarvoor het kabinet het noodzakelijk acht om hier vooruitlopend op de instellingswet over te besluiten. Naast de maatregelen waarover het kabinet wil besluiten in het kader van het Klimaatfonds, heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota besloten om enkele andere uitgaven te dekken met de voor het fonds gereserveerde middelen. Ook deze uitgaven staan toegelicht onder tabel 1. In totaal is hiermee € 5,353 miljard van de middelen voor het Klimaatfonds gecommiteerd, waarvan € 3,254 miljard voor de eerdere besluiten bij Voorjaarsnota en € 2,099 miljard voor de noodzakelijke maatregelen in het kader van het Klimaatfonds. Daarmee resteert € 29,647 miljard van de aanvankelijk bij *Coalitieakkoord* gereserveerde € 35 miljard van het Klimaatfonds.

Belangrijkste beleidsmatige mutaties

Tabel 1 geeft een overzicht van de belangrijkste beleidsmatige mutaties ten opzichte van de ontwerpbegroting 2022 (in het geval van deze indicatieve begroting de stand in het *Coalitieakkoord* "Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst"). Aangezien het Klimaatfonds zelf geen uitgaven kan doen, maar enkel middelen kan verdelen, zijn de middelen overgeboekt naar (andere) departementale begrotingen. In de desbetreffende artikelen is te lezen naar welke (andere) departementale begrotingen de middelen zijn overgeboekt.

Tabel 1 Belangrijkste beleidsmatige mutaties t.o.v. de ontwerpbegroting 2022 (bedragen x € 1.000)											
Art.	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum	
Stand ontwerpbegroting 2022	0	800.000	1.980.000	3.310.000	5.782.000	5.782.000	5.782.000	5.782.000	5.782.000	35.000.000	
Dekking Klimaatfonds voor het generale beeld	4	0	0	- 50.000	- 300.000	- 300.000	- 230.000	0	0	0	- 880.000
Dekking Klimaatfonds voor energiebesparende maatregelen	6	- 155.000	- 5.000	0	0	0	0	0	0	0	- 160.000
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	1-6	- 28.200	- 59.700	- 65.700	- 69.000	- 61.250	- 61.300	- 61.300	- 61.300	- 61.300	- 529.050
Wind op Zee	4	0	- 179.600	- 189.000	- 190.000	- 542.800	- 143.200	- 160.400	- 151.300	- 129.000	- 1.685.300
Kasschuiven	1-6	183.200	7.080	63.645	- 3.225	- 188.200	- 62.500	0	0	0	0
IPCEI Waterstof golf 2	4	0	- 95.000	- 230.000	- 275.000	- 185.000	0	0	0	0	- 785.000
IPCEI Waterstof golf 3	4	0	- 50.000	- 60.000	- 234.000	- 150.000	- 106.000	0	0	0	- 600.000
IPCEI Waterstof golf 4	4	0	0	0	- 116.000	- 60.000	- 14.000	- 3.000	- 3.000	- 3.000	- 199.000
NIKI	5	0	- 22.000	0	0	0	0	0	0	0	- 22.000
VEKI	5	0	- 28.000	0	0	0	0	0	0	0	- 28.000
Nieuwe subsidieregeling warmtenetten	3	0	- 130.000	- 70.000	0	0	0	0	0	0	- 200.000
Versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma	6	0	- 62.500	0	0	0	0	0	0	0	- 62.500
ISDE	6	0	- 100.000	0	0	0	0	0	0	0	- 100.000
Kernenergie	1	0	- 20.000	0	0	0	0	0	0	0	- 20.000
Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	4	0	- 15.280	- 16.805	- 16.805	- 16.805	- 16.805	0	0	0	- 82.500
Stand ontwerpbegroting 2023	0	40.000	1.362.140	2.105.970	4.277.945	5.148.195	5.557.300	5.566.400	5.588.700	29.646.650	

Besluiten bij Voorjaarsnota 2022

In tabel 1 zijn onder andere de maatregelen te zien waarover het kabinet het noodzakelijk acht om vooruitlopend op de instellingswet te besluiten. Hieronder wordt een toelichting gegeven op de maatregelen en op de noodzaak van het aangaan van deze verplichtingen. Daarnaast zijn in tabel 1 de maatregelen opgenomen waarover het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 heeft besloten om deze te dekken met middelen uit het Klimaatfonds voor in totaal € 3,254 miljard. Het gaat om een bijdrage voor het generale beeld (totaal € 880 miljoen), een bijdrage voor energiebesparende maatregelen voor huishoudens (totaal € 160 miljoen), uitvoeringskosten voor het Klimaatfonds (totaal € 529 miljoen) en inpassingskosten voor uitbreiding van het aantal windmolenparken op zee (totaal € 1,685 miljard). Verder zijn enkele kasschuiven noodzakelijk om de middelen in het juiste kasritme te zetten. Deze kasschuiven worden in de desbetreffende artikelen toegelicht.

Maatregelen 2023

Om de doelstellingen te halen ziet het kabinet noodzaak om voor de maatregelen die zijn opgenomen in tabel 1 niet te wachten op de instelingswet en middelen beschikbaar te stellen via de begroting voor 2023 voor in totaal € 2,099 miljard. Deze zullen per maatregel worden toegelicht.

Ten eerste zijn bijdrages opgenomen voor maatregelen om de productie en het gebruik van hernieuwbare waterstof te stimuleren. Het kabinet verwacht dat hernieuwbare waterstof een belangrijke rol gaat spelen in de realisatie van een energie- en grondstoffenvoorziening, waaronder voor gebruik in de industrie en mobiliteit. Voor de transitie van deze sectoren zullen naar verwachting grote hoeveelheden waterstof nodig zijn. Het kabinet heeft als doelstelling om in 2030 3 tot 4 Gigawatt aan eigen elektrolysecapaciteit te hebben voor het opwekken van hernieuwbare waterstof. Hiervoor is het nodig om investeringen in elektrolyzers financieel te stimuleren zodat de technologie zich kan door ontwikkelen en kostenreducties gerealiseerd kunnen worden (vroege fase opschaling). Het kabinet stelt meerjarig € 785 miljoen beschikbaar voor de stimulering van enkele projecten in het kader van deelname van Nederland aan de 2^e ronde van het Important Project of Common European Interest Waterstof (IPCEI Waterstof), onder andere op basis van kosteneffectiviteit. Naast eigen productie van hernieuwbare waterstof zal het naar verwachting ook nodig zijn om hernieuwbare waterstof te importeren. Het kabinet stelt meerjarig € 600 miljoen ter beschikking voor deelname aan de 3^e ronde van het IPCEI Waterstof voor het aanleggen van de voor import van waterstof noodzakelijke infrastructuur. Naast import gaat het ook om infrastructuur voor de opslag en doorvoer van waterstof. Het kabinet verwacht dat import, opslag en doorvoer van waterstof nodig zullen zijn om bij te dragen aan de ontwikkeling van een Europese waterstofketen. Het kabinet stelt meerjarig € 199 miljoen beschikbaar voor deelname aan de 4^e ronde van het IPCEI Waterstof om waterstof in transport en mobiliteit te ondersteunen.

Voor de verduurzaming van de industrie worden middelen beschikbaar gesteld voor twee subsidieregelingen. De vergroening van de industrie is onder andere afhankelijk van de energie-infrastructuur en opschaling van relatief nieuwe technieken, waaronder voor het gebruik van hernieuwbare waterstof. Daarom is het kabinet van plan om de maatwerkafspraken met grote industriële uitstoters in samenhang met de plannen voor infrastructuur en opschaling uit te werken. Het kabinet stelt voor 2023 € 22 miljoen beschikbaar voor een nieuwe subsidieregeling voor verduurzaming van de industrie, de Nationale Investeringsregeling Klimaatmaatregelen Industrie (NIKI), zodat in aanloop naar verdere uitwerking van de maatwerkafspraken vast enkele maatregelen gestimuleerd kunnen worden, bijvoorbeeld voor de elektrificatie van zware industriële processen. Voor kleinere industriële bedrijven, waaronder veel mkb-bedrijven, wordt daarnaast voor in totaal € 28 miljoen de subsidieregeling Versnelde Klimaatinvesteringen Industrie (VEKI) verlengd voor de rest van 2022 en voor 2023.

Het kabinet zet voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving onder andere in op warmtenetten die met behulp van bijvoorbeeld geothermie of restwarmte kunnen bijdragen aan een broeikasgas-neutrale warmtevoorziening. Investerings in het aanleggen van de infrastructuur voor warmtenetten kennen een onrendabel deel. Het kabinet stelt daarom meerjarig € 200 miljoen beschikbaar voor een subsidieregeling hiervoor zodat begonnen kan worden met het aanleggen van warmtenetten. Daarnaast heeft het kabinet besloten om voor 2023 € 62,5 miljoen extra beschikbaar te stellen voor ondersteuning van huiseigenaren bij het beter isoleren van hun

woning. Hiervoor wordt ook € 100 miljoen toegevoegd aan de Investerings-subsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE) om isolatiemaatregelen extra te stimuleren. Dit is één van de doelstellingen van het Nationaal Isolatieprogramma en deze doelstelling zou zonder extra inzet te ver uit zicht raken.

Het kabinet stelt verder in totaal € 20 miljoen voor 2023 beschikbaar voor enkele onderzoeken om de bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale in Borssele en de bouw van twee nieuwe kerncentrales voor te bereiden. Ook stelt het kabinet € 82,5 miljoen meerjarig beschikbaar voor de realisatie van zonne- en windprojecten op rijksgronden, onderdeel van het programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER).

Tot slot heeft het kabinet voorwaardelijk € 52 miljoen meerjarig beschikbaar gesteld voor een aantal gerichte investeringen in publieke laadinfrastructuur die nodig zijn voor de transitie in de logistiek, transport en het Openbaar Vervoer. Deze middelen worden met de Voorjaarsnota 2023 overgeheveld naar de begroting van Infrastructuur & Waterstaat en staan daarom niet opgenomen in tabel 1.

3. Artikelen

3.1 Artikel 1 Kernenergie

A. Algemene doelstelling

Maatregelen voor kerncentrales worden ondergebracht in het eerste begrotingsartikel van het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds is namelijk onder andere bedoeld om financiële middelen ter beschikking te stellen voor de realisatie van een broeikasgas-neutrale energievoorziening. Hieronder valt de realisatie van voldoende, broeikasgasneutraal geproduceerde elektriciteit. In het *Coalitieakkoord* «Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst» is afgesproken dat de bedrijfsduur van de kerncentrale in Borssele verlengd wordt en dat de noodzakelijke stappen worden gezet voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales, waarmee op termijn een belangrijke bijdrage aan de productie van voldoende met lage uitstoot van broeikasgassen geproduceerde elektriciteit kan worden geleverd. De voorbereiding van de bouw van twee nieuwe kerncentrales betekent onder andere het faciliteren van onderzoeken en verkenningen, ondersteunen van innovatie, de (financiële) bijdrage van de overheid bezien en waar nodig wet- en regelgeving in orde maken. Hierbij is ook aandacht voor een veilige en permanente opslag van kernafval. In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 5 miljard gereserveerd voor de bouw van kerncentrales.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en treedt ook op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie voert al de regie over het Nederlandse klimaatbeleid. Daardoor sluit de rol van fondsbeheerder van het Klimaatfonds aan bij zijn taken en verantwoordelijkheden. Naast fondsbeheerder is de minister voor Klimaat en Energie beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor kernenergie.

C. Beleidswijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van artikel 1 Kernenergie (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421
Uitgaven	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klimaatfonds	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421
Kernenergie	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421

Tabel 3 Uitsplitsing verplichtingen artikel 1 Kernenergie (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421
waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De bijdrage aan de departementale begrotingen betreffen maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend. In 2023 zijn alle maatregelen die vallen onder artikel 1 onvoorwaardelijk toegekend. Vandaar dat hier geen bedragen staan opgenomen.

In de toekomst worden eventuele kasmiddelen voor maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend weergegeven in tabel 2 onder «bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken». Alle overige kasmiddelen zijn beleidsmatig gereserveerd en staan onder «Klimaatfonds». Deze middelen zijn namelijk enkel bestemd voor toekomstige maatregelen van het Klimaatfonds. Voor een totaal overzicht aan maatregelen wordt verwezen naar bijlage 1.

Klimaatfonds

Kernenergie

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 5 miljard beleidsmatig gereserveerd voor kernenergie. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 75,6 miljoen) en kernenergie (€ 20,0 miljoen). Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

F. Verdiepingstabel

Tabel 4 Verdiepingstabel artikel 1 Kernenergie (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2022	0	50.000	200.000	250.000	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000	5.000.000
Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds	4.029	0	0	0	-4.029	0	0	0	0	
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	-4.029	-8.529	-9.386	-9.857	-8.750	-8.757	-8.757	-8.757	-8.757	-75.579
Beschikbare middelen 1e suppletoire begroting 2022	0	41.471	190.614	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.924.421
Kasschuif aanvullende post Kernenergie	0	-21.471	21.471	0	0	0	0	0	0	0
Kernenergie	0	-20.000	0	0	0	0	0	0	0	-20.000
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023	0	0	212.086	240.143	887.221	891.243	891.243	891.243	891.243	4.904.421

G. Toelichting op de begrotingsmutaties

De begrotingsmutaties zijn in chronologische en alfabetische volgorde in de tabel opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 geen indicatieve bedragen voor het Klimaatfonds opgenomen. Met de voorjaarsbesluitvorming 2022 werd duidelijk dat in 2022 wel uitvoeringskosten zijn voorzien. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingwet heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Het gaat om twee categorieën uitgaven, te weten de benodigde middelen voor:

1. capaciteit Rijk
2. apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Het totale bedrag aan uitvoeringskosten is naar rato verdeeld over de artikelen van het Klimaatfonds. Voor een totaaloverzicht aan uitvoeringskosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Kasschuif aanvullende post

Om goed van start te kunnen gaan met de uitvoering van de afspraken uit het *Coalitieakkoord* zijn er in 2023 uitgaven nodig die niet op de formele inwerkingtreding van het Klimaatfonds kunnen wachten. Hierbij is de kwaliteit van de maatregelen binnen het totale budgettaire bedrag (€ 800 miljoen) leidend geweest in de besluitvorming en is de indicatieve verdeling zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* per artikel losgelaten. Om de cumulatieve omvang per artikel zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* gelijk te houden is het verschil tussen de besloten budgetten en de indicatieve verdeling van de artikelen gecorrigeerd met een kasschuif. Voor kernenergie resteerde in 2023 een bedrag van € 21,5 miljoen. Dit bedrag is middels een kasschuif naar 2024 doorgeschoven.

Kernenergie

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van € 20 miljoen is nodig voor onderzoeken rond de bouw van de twee nieuwe kerncentrales en de bedrijfsduurverlening van de kerncentrale in Borssele. Voor de twee nieuwe kerncentrales moeten een aantal onderzoeken worden uitgevoerd om de beleidskeuzes rond de bouw te ondersteunen. Voor de bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale in Borssele zijn een aantal haalbaarheidsstudies nodig.

3.2 Artikel 2 Broeikasgas-neutrale gascentrales

A. Algemene doelstelling

Maatregelen voor broeikasgas-neutrale gascentrales worden ondergebracht in het tweede begrotingsartikel van het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds is namelijk onder andere bedoeld om financiële middelen ter beschikking te stellen voor de realisatie van een broeikasgas-neutrale energievoorziening. Hieronder valt de realisatie van voldoende, broeikasgasneutraal geproduceerde elektriciteit. Broeikasgas-neutrale gascentrales kunnen bijdragen aan de productie van voldoende met lage uitstoot van broeikasgassen geproduceerde elektriciteit. Voor dit begrotingsartikel is indicatief € 1 miljard gereserveerd voor een subsidieregeling voor het ombouwen naar broeikasgas-neutrale gascentrales. Het doel van het ombouwen naar broeikasgas-neutrale gascentrales is dat er voldoende met lage uitstoot van broeikasgassen geproduceerde elektriciteit kan worden geleverd op de momenten dat dit nodig is. Ombouwen voor gebruik van een hoogwaardige energiedrager zoals hernieuwbare waterstof garandeert momenteel zelf nog geen emissiereductie, maar zorgt er wel voor dat de centrale broeikasgasneutraal kan opereren zodra er voldoende van die energiedrager beschikbaar komt. De subsidieregeling wordt daarom uitgewerkt in samenhang met het vierde begrotingsartikel. In het *Coalitieakkoord* is de reductie die uiteindelijk met het ombouwen naar broeikasgas-neutrale gascentrales kan worden behaald ingeschat op 0,5 tot 2,0 megaton CO₂.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en treedt ook op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie voert al de regie over het Nederlandse klimaatbeleid. Daardoor sluit de rol van fondsbeheerder van het Klimaatfonds aan bij zijn taken en verantwoordelijkheden. Naast fondsbeheerder is de minister voor Klimaat en Energie beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor broeikasgas-neutrale gascentrales.

C. Beleidswijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van artikel 2 Broeikasgas-neutrale gascentrales (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884
Uitgaven	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klimaatfonds	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Broeikasgas-neutrale gascentrales	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884

Tabel 6 Uitsplitsing verplichtingen artikel 2 Broeikasgas-neutrale gascentrales (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884
waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De bijdrage aan de departementale begrotingen betreffen maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend. In 2023 zijn alle maatregelen die vallen onder artikel 2 onvoorwaardelijk toegekend. Vandaar dat hier geen bedragen staan opgenomen.

In de toekomst worden eventuele kasmiddelen voor maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend weergegeven in tabel 5 onder «bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken». Alle overige kasmiddelen zijn beleidsmatig gereserveerd en staan onder «Klimaatfonds». Deze middelen zijn namelijk enkel bestemd voor toekomstige maatregelen van het Klimaatfonds. Voor een totaal overzicht aan maatregelen wordt verwezen naar bijlage 1.

Klimaatfonds

Broeikasgas-neutrale gascentrales

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 1 miljard beleidsmatig gereserveerd voor broeikasgas-neutrale gascentrales. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 15,1 miljoen). Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

F. Verdiepingstabel

Tabel 7 Verdiepingstabel artikel 2 Broeikasgas-neutrale gascentrales (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2022	0	50.000	100.000	150.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000	1.000.000
Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds	806	0	0	0	-806	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	-806	-1.706	-1.877	-1.971	-1.750	-1.751	-1.751	-1.751	-1.751	-15.116
Beschikbare middelen 1e suppletioire begroting 2022	0	48.294	98.123	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884
Kasschuif aanvullende post	0	-48.294	48.294	0	0	0	0	0	0	0
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023	0	0	146.417	148.029	137.444	138.249	138.249	138.249	138.249	984.884

G. Toelichting op de begrotingsmutaties

De begrotingsmutaties zijn in chronologische en alfabetische volgorde in de tabel opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 geen indicatieve bedragen voor het Klimaatfonds opgenomen. Met de voorjaarsbesluitvorming 2022 werd duidelijk dat in 2022 wel uitvoeringskosten zijn voorzien. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingwet heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Het gaat om twee categorieën uitgaven, te weten de benodigde middelen voor:

1. capaciteit Rijk
2. apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Het totale bedrag aan uitvoeringskosten is naar rato verdeeld over de artikelen van het Klimaatfonds. Voor een totaaloverzicht aan uitvoeringskosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Kasschuif aanvullende post

Om goed van start te kunnen gaan met de uitvoering van de afspraken uit het *Coalitieakkoord* zijn er in 2023 uitgaven nodig die niet op de formele inwerkingtreding van het Klimaatfonds kunnen wachten. Hierbij is de kwaliteit van de maatregelen binnen het totale budgettaire bedrag (€ 800 miljoen) leidend geweest in de besluitvorming en is de indicatieve verdeling zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* per artikel losgelaten. Om de cumulatieve omvang per artikel zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* gelijk te houden is het verschil tussen de besloten budgetten en de indicatieve verdeling van de artikelen gecorrigeerd met een kasschuif. Voor broeikasgas-neutrale gascentrales resteerde in 2023 een bedrag van € 48,3 miljoen. Dit bedrag is middels een kasschuif naar 2024 doorschoven.

3.3 Artikel 3 Energie-infrastructuur

A. Algemene doelstelling

Maatregelen voor energie-infrastructuur worden ondergebracht in het derde begrotingsartikel van het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds is namelijk onder andere bedoeld om financiële middelen ter beschikking te stellen voor de realisatie van een broeikasgas-neutrale energievoorziening. Voor de levering van hiervoor benodigde energiedragers is infrastructuur nodig. Het gaat om infrastructuur voor relatief nieuwe, hoogwaardige hernieuwbare energiedragers die pas bij verdere opschaling op kosteneffectieve wijze kunnen bijdragen aan verdere emissiereductie. Daarom wordt in dit begrotingsartikel een reservering voor energie-infrastructuur opgenomen, indicatief voor € 4 miljard. Met behulp hiervan kan infrastructuur worden gerealiseerd die noodzakelijk is voor een broeikasgas-neutrale energievoorziening voor de verschillende sectoren, zoals infrastructuur voor hernieuwbare waterstof, warmte en laadinfrastructuur.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en ook tevens op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie voert al de regie over het Nederlandse klimaatbeleid. Daardoor sluit de rol van fondsbeheerder van het Klimaatfonds aan bij zijn taken en verantwoordelijkheden. Naast fondsbeheerder is de minister voor Klimaat en Energie beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor energie-infrastructuur.

C. Beleidwijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van artikel 3 Energie-infrastructuur (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	52.000	115.487	368.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.739.537
Uitgaven	0	40.000	127.487	368.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.739.537
waarvan juridisch verlicht (%)		0%								
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	40.000	6.000	6.000	0	0	0	0	0	52.000
Laadinfrastructuur	0	40.000	6.000	6.000	0	0	0	0	0	52.000
Klimaatfonds	0	0	121.487	362.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.687.537
Energie-infrastructuur	0	0	121.487	362.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.687.537

Tabel 9 Uitsplitsing verplichtingen artikel 3 Energie-infrastructuur (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	52.000	115.487	368.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.739.537
waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
waarvan overige verplichtingen	0	52.000	115.487	368.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.739.537

Budgetflexibiliteit

Het percentage juridisch verplicht (het deel van het beschikbare uitgavenbudget waarop al juridische verplichtingen rusten) is 0%.

De bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken betreft een bijdrage aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor laadinfrastructuur. Deze middelen worden met de Voorjaarsnota 2023 overgeheveld naar de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De bijdrage aan de departementale begrotingen betreffen maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend. In 2023 is in totaal € 52 miljoen voorwaardelijk toegekend voor een aantal gerichte investeringen in slimme laadinfrastructuur om voor een landelijk dekkend netwerk van publieke laadinfrastructuur te zorgen voor onder andere de logistiek, transport en Openbaar Vervoer.

Klimaatfonds

Energie-infrastructuur

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 4 miljard beleidsmatig gereserveerd voor energie-infrastructuur. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 60,5 miljoen) en een nieuwe subsidieregeling warmtenetten (€ 200 miljoen). Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

F. Verdiepingstabel

Tabel 10 Verdiepingstabel artikel 3 Energie-infrastructuur (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2022	0	127.273	254.545	376.364	648.364	648.364	648.364	648.364	648.364	4.000.000
Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds	3.223	0	0	0	- 3.223	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	- 3.223	- 6.823	- 7.509	- 7.886	- 7.000	- 7.006	- 7.006	- 7.006	- 7.006	- 60.463
Beschikbare middelen 1e suppletoire begroting 2022	0	120.450	247.037	368.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.939.537
Kasschuif aanvullende post	0	49.550	- 49.550	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwe subsidieregeling warmtenetten	0	- 130.000	- 70.000	0	0	0	0	0	0	- 200.000
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023	0	40.000	127.487	368.478	638.141	641.358	641.358	641.358	641.358	3.739.537

G. Toelichting op de begrotingsmutaties

De begrotingsmutaties zijn in chronologische en alfabetische volgorde in de tabel opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 geen indicatieve bedragen voor het Klimaatfonds opgenomen. Met de voorjaarsbesluitvorming 2022 werd duidelijk dat in 2022 wel uitvoeringskosten zijn voorzien. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingwet heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Het gaat om twee categorieën uitgaven, te weten de benodigde middelen voor:

1. capaciteit Rijk
2. apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Het totale bedrag aan uitvoeringskosten is naar rato verdeeld over de artikelen van het Klimaatfonds. Voor een totaaloverzicht aan uitvoeringskosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Kasschuif aanvullende post

Om goed van start te kunnen gaan met de uitvoering van de afspraken uit het *Coalitieakkoord* zijn er in 2023 uitgaven nodig die niet op de formele inwerkingtreding van het Klimaatfonds kunnen wachten. Hierbij is de kwaliteit van de maatregelen binnen het totale budgettaire bedrag (€ 800 miljoen) leidend geweest in de besluitvorming en is de indicatieve verdeling zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* per artikel losgelaten. Om de cumulatieve omvang per artikel zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* gelijk te houden is het verschil tussen de besloten budgetten en de indicatieve verdeling van de artikelen gecorrigeerd met een kasschuif. Voor energie-infrastructuur resteerde in 2023 een tekort van € 49,6 miljoen. Dit bedrag is middels een kasschuif vanaf 2024 naar voren gehaald.

Nieuwe subsidieregeling warmtenetten

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 200 miljoen is nodig voor een nieuwe subsidieregeling voor het stimuleren van de realisatie van de infrastructuur voor warmtenetten en de opschaling van hiervoor benodigde technieken

3.4 Artikel 4 Vroege fase opschaling

A. Algemene doelstelling

Maatregelen voor vroege fase opschaling worden ondergebracht in het vierde begrotingsartikel van het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds is namelijk bedoeld om financiële middelen ter beschikking te stellen voor de realisatie van een broeikasgas-neutrale energievoorziening. Dit betekent dat het aanbod van hernieuwbare energiebronnen gestimuleerd moet worden. Het gaat hierbij in eerste instantie om relatief nieuwe, hoogwaardige vormen van hernieuwbare energiedragers die pas bij verdere opschaling op kosteneffectieve wijze kunnen bijdragen aan verdere emissiereductie, zoals hernieuwbare waterstof en groen gas. Om de ontwikkeling van deze dragers te bevorderen, wordt dit door het kabinet (financieel) gestimuleerd. Dit wordt in samenhang met het tweede begrotingsartikel voor energie-infrastructuur uitgewerkt. In dit begrotingsartikel wordt een reservering opgenomen voor indicatief € 15 miljard. Ook andere kansrijke technologieën voor broeikasgasreductie kunnen in aanmerking komen voor middelen uit dit begrotingsartikel. Deze dienen wel klaar te zijn om op te schalen, een substantieel kostenreductiepotentieel te hebben en breed toepasbaar te zijn.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en treedt ook op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie voert al de regie over het Nederlandse klimaatbeleid. Daardoor sluit de rol van fondsbeheerder van het Klimaatfonds aan bij zijn taken en verantwoordelijkheden. Naast fondsbeheerder is de minister voor Klimaat en Energie beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor vroege fase opschaling.

C. Beleidswijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van artikel 4 Vroege fase opschaling (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	433.095	531.792	1.190.228	1.611.772	2.244.692	2.253.792	2.276.092	10.541.464
Uitgaven	0	0	492.390	249.987	1.138.423	1.895.087	2.241.692	2.250.792	2.273.092	10.541.464
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klimaatfonds	0	0	492.390	249.987	1.138.423	1.895.087	2.241.692	2.250.792	2.273.092	10.541.464
Vroege fase opschaling	0	0	492.390	249.987	1.138.423	1.895.087	2.241.692	2.250.792	2.273.092	10.541.464

Tabel 12 Uitsplitsing verplichtingen artikel 4 Vroege fase opschaling (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	433.095	531.792	1.190.228	1.611.772	2.244.692	2.253.792	2.276.092	10.541.464
waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	0	0	433.095	531.792	1.190.228	1.611.772	2.244.692	2.253.792	2.276.092	10.541.464

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De bijdrage aan de departementale begrotingen betreffen maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend. In 2023 zijn alle maatregelen die vallen onder artikel 4 onvoorwaardelijk toegekend. Vandaar dat hier geen bedragen staan opgenomen.

In de toekomst worden eventuele kasmiddelen voor maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend weergegeven in tabel 11 onder «bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken». Alle overige kasmiddelen zijn beleidsmatig gereserveerd en staan onder «Klimaatfonds». Deze middelen zijn namelijk enkel bestemd voor toekomstige maatregelen van het Klimaatfonds. Voor een totaal overzicht aan maatregelen wordt verwezen naar bijlage 1.

Klimaatfonds

Vroege fase opschaling

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 15 miljard beleidsmatig gereserveerd voor vroege fase opschaling. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 226,7 miljoen), IPCEI Waterstof golf 2 (€ 785 miljoen), IPCEI Waterstof golf 3 (€ 600 miljoen), IPCEI Waterstof golf 4 (€ 199 miljoen) en het programma Opwerk Energie op Rijksvastgoed (OER) (€ 82,5 miljoen). Daarnaast heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten om de uitgaven voor Wind op Zee (€ 1,685 miljard) en het tekort op het generale beeld (€ 880 miljoen) te dekken met middelen voor vroege fase opschaling. Voor een toelichting op deze uitgaven wordt verwezen naar «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

F. Verdiepingstabel

Tabel 13 Verdiepingstabel artikel 4 Vroege fase opschaling (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2022	0	477.273	954.545	1.411.364	2.431.364	2.431.364	2.431.364	2.431.364	2.431.364	15.000.000
Dekking Klimaatfonds voor het generale beeld	0	0	-50.000	-300.000	-300.000	-230.000	0	0	0	-880.000
Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds	12.086	0	0	0	-12.086	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	-12.086	-25.586	-28.157	-29.571	-26.250	-26.271	-26.271	-26.271	-26.271	-226.736
Wind op Zee (aanvullende post)	0	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	-500.000
Wind op Zee (bijdrage EZK)	0	-64.700	-67.800	-67.400	-16.400	-15.500	-12.700	-7.700	-7.700	-259.900
Wind op Zee (bijdrage IenW)	0	-29.800	-31.100	-29.500	-429.800	-8.100	-23.100	-23.000	-5.700	-580.100
Wind op Zee (bijdrage LNV)	0	-35.100	-40.100	-43.100	-46.600	-44.600	-49.600	-45.600	-40.600	-345.300
Beschikbare middelen 1e supplettoire begroting 2022	0	272.087	687.388	891.792	1.550.228	2.031.892	2.244.692	2.253.792	2.276.092	12.207.964
IPCEI Waterstof golf 2	0	-95.000	-230.000	-275.000	-185.000	0	0	0	0	-785.000
IPCEI Waterstof golf 3	0	-50.000	-60.000	-234.000	-150.000	-106.000	0	0	0	-600.000

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen 7e incidentele suppletoire begroting 2022	0	127.087	397.388	382.792	1.215.228	1.925.892	2.244.692	2.253.792	2.276.092	10.822.964
IPCEI Waterstof golf 4	0	0	0	- 116.000	- 60.000	- 14.000	- 3.000	- 3.000	- 3.000	- 199.000
Kasschuif aanvullende post	0	- 111.807	111.807	0	0	0	0	0	0	0
Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	0	- 15.280	- 16.805	- 16.805	- 16.805	- 16.805	0	0	0	- 82.500
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023	0	0	492.390	249.987	1.138.423	1.895.087	2.241.692	2.250.792	2.273.092	10.541.464

G. Toelichting op de begrotingsmutaties

De begrotingsmutaties zijn in chronologische en alfabetische volgorde in de tabel opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Dekking Klimaatfonds voor het generale beeld

Het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten om € 880 miljoen vanuit het Klimaatfonds in te zetten voor het generale beeld.

Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 geen indicatieve bedragen voor het Klimaatfonds opgenomen. Met de voorjaarsbesluitvorming 2022 werd duidelijk dat in 2022 wel uitvoeringskosten zijn voorzien. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingwet heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Het gaat om twee categorieën uitgaven, te weten de benodigde middelen voor:

1. capaciteit Rijk
2. apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Het totale bedrag aan uitvoeringskosten is naar rato verdeeld over de artikelen van het Klimaatfonds. Voor een totaaloverzicht aan uitvoeringskosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Wind op Zee

Het kabinet heeft eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten om de inpassingskosten voor de uitbreiding van een aantal windmolenparken op zee (totaal € 1,685 miljard) te dekken uit het Klimaatfonds. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Onderdeel van de € 1,685 miljard is € 500 miljoen voor gebiedsinvesteringen. Deze middelen zijn op de aanvullende post gereserveerd in afwachting van nadere uitwerking in overleg met betrokken departementen.

IPCEI Waterstof golf 2

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 785 miljoen is nodig voor deelname van Nederland aan de 2^e ronde van het IPCEI Waterstof. In het kader hiervan zal een tender worden uitgeschreven om de drie meest kosteneffectieve projecten te selecteren. Deze projecten worden financieel gestimuleerd om in totaal 550 MW elektrolysecapaciteit te realiseren.

IPCEI Waterstof golf 3

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 600 miljoen is nodig voor deelname van Nederland aan de 3^e ronde van het IPCEI Waterstof. In het kader hiervan wordt het aanleggen van de benodigde infrastructuur mogelijk gemaakt voor de import, opslag en doorvoer van waterstof.

IPCEI Waterstof golf 4

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 199 miljoen is nodig voor deelname van Nederland aan de 4^e ronde van het IPCEI Waterstof om waterstof in transport en mobiliteit te ondersteunen.

Kasschuif aanvullende post

Om goed van start te kunnen gaan met de uitvoering van de afspraken uit het *Coalitieakkoord* zijn er in 2023 uitgaven nodig die niet op de formele inwerkingtreding van het Klimaatfonds kunnen wachten. Hierbij is de kwaliteit van de maatregelen binnen het totale budgettaire bedrag (€ 800 miljoen) leidend geweest in de besluitvorming en is de indicatieve verdeling zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* per artikel losgelaten. Om de cumulatieve omvang per artikel zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* gelijk te houden is het verschil tussen de besloten budgetten en de indicatieve verdeling van de artikelen gecorrigeerd met een kasschuif. Voor vroege fase opschaling resteerde in 2023 een bedrag van € 111,8 miljoen. Dit bedrag is middels een kasschuif naar 2024 doorgeschoven.

Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 82,5 miljoen is nodig voor werkzaamheden van de vastgoed houdende diensten om zonne- en windprojecten te realiseren op rijksgronden, onderdeel van het programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER).

3.5 Artikel 5 Verduurzaming industrie en innovatie mkb

A. Algemene doelstelling

Maatregelen voor de verduurzaming van industrie en innovatie in het mkb worden ondergebracht in het vijfde begrotingsartikel van het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds heeft namelijk als doel het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiëntie en stimuleren van toepassing van hernieuwbare energie en overige broeikasgas-reducerende technieken in het bedrijfsleven. In dit begrotingsartikel wordt een reservering van indicatief € 3 miljard opgenomen. De middelen zijn bedoeld om aanvullende broeikasgasreductie te stimuleren bij de industrie met behulp van bindende maatwerkafspraken en voor de stimulering van broeikasgas-reducerende innovatieve technieken in het mkb. De aanpak wordt in samenhang met energie-infrastructuur (begrotingsartikel 3) en vroege fase opschaling (begrotingsartikel 4) uitgewerkt.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en ook tevens op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie voert al de regie over het Nederlandse klimaatbeleid. Daardoor sluit de rol van fondsbeheerder van het Klimaatfonds aan bij zijn taken en verantwoordelijkheden. Daarnaast is de minister van Economische Zaken en Klimaat beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor verduurzaming industrie en innovatie in het mkb.

C. Beleidswijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 14 Budgettaire gevolgen van artikel 5 Verduurzaming industrie en innovatie mkb (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	115.615	166.358	358.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.564.653
Uitgaven	0	0	225.615	276.358	478.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.904.653
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klimaatfonds	0	0	225.615	276.358	478.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.904.653
Verduurzaming industrie en innovatie mkb	0	0	225.615	276.358	478.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.904.653

Tabel 15 Uitsplitsing verplichtingen artikel 5 Verduurzaming industrie en innovatie mkb (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	115.615	166.358	358.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.564.653
waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	0	0	115.615	166.358	358.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.564.653

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De bijdrage aan de departementale begrotingen betreffen maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend. In 2023 zijn alle maatregelen die vallen onder artikel 5 onvoorwaardelijk toegekend. Vandaar dat hier geen bedragen staan opgenomen.

In de toekomst worden eventuele kasmiddelen voor maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend weergegeven in tabel 14 onder «bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken». Alle overige kasmiddelen zijn beleidsmatig gereserveerd en staan onder «Klimaatfonds». Deze middelen zijn namelijk enkel bestemd voor toekomstige maatregelen van het Klimaatfonds. Voor een totaal overzicht aan maatregelen wordt verwezen naar bijlage 1.

Klimaatfonds

Verduurzaming industrie en innovatie mkb

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 3 miljard beleidsmatig gereserveerd voor verduurzaming industrie en innovatie mkb. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 45,3 miljoen), NIKI (€ 22 miljoen) en VEKI (€ 28 miljoen). Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

F. Verdiepingstabel

Tabel 16 Verdiepingstabel artikel 5 Verduurzaming industrie en innovatie mkb (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2022	0	95.455	190.909	282.273	486.273	486.273	486.273	486.273	486.273	3.000.000
Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds	2.417	0	0	0	- 2.417	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	- 2.417	- 5.117	- 5.631	- 5.914	- 5.250	- 5.254	- 5.254	- 5.254	- 5.254	- 45.347
Beschikbare middelen 1e suppletoire begroting 2022	0	90.337	185.278	276.358	478.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.954.653
Kasschuif aanvullende post	0	- 40.337	40.337	0	0	0	0	0	0	0
NIKI	0	- 22.000	0	0	0	0	0	0	0	- 22.000
VEKI	0	- 28.000	0	0	0	0	0	0	0	- 28.000
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023	0	0	225.615	276.358	478.606	481.018	481.018	481.018	481.018	2.904.653

G. Toelichting op de begrotingsmutaties

De begrotingsmutaties zijn in chronologische en alfabetische volgorde in de tabel opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 geen indicatieve bedragen voor het Klimaatfonds opgenomen. Met de voorjaarsbesluitvorming 2022 werd duidelijk dat in 2022 wel uitvoeringskosten zijn voorzien. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingwet heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Het gaat om twee categorieën uitgaven, te weten de benodigde middelen voor:

1. capaciteit Rijk
2. apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Het totale bedrag aan uitvoeringskosten is naar rato verdeeld over de artikelen van het Klimaatfonds. Voor een totaaloverzicht aan uitvoeringskosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Kasschuif aanvullende post

Om goed van start te kunnen gaan met de uitvoering van de afspraken uit het *Coalitieakkoord* zijn er in 2023 uitgaven nodig die niet op de formele inwerkingtreding van het Klimaatfonds kunnen wachten. Hierbij is de kwaliteit van de maatregelen binnen het totale budgettaire bedrag (€ 800 miljoen) leidend geweest in de besluitvorming en is de indicatieve verdeling zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* per artikel losgelaten. Om de cumulatieve omvang per artikel zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* gelijk te houden is het verschil tussen de besloten budgetten en de indicatieve verdeling van de artikelen gecorrigeerd met een kasschuif. Voor verduurzaming industrie en innovatie mkb resteerde in 2023 een bedrag van € 40,3 miljoen. Dit bedrag is middels een kasschuif naar 2024 doorschoven.

NIKI

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 22 miljoen is nodig voor een nieuwe subsidieregeling, de Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI), om energie-intensieve processen van grote industriële uitstoters te vergroenen met al beschikbare maar relatief dure technieken die niet gestimuleerd worden door de SDE++.

VEKI

De bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van in totaal € 28 miljoen is nodig voor verlenging van de VEKI. Hiermee kunnen industriële bedrijven inclusief industriële mkb-bedrijven subsidie krijgen voor procesefficiëntie en elektrificatie van processen

3.6 Artikel 6 Verduurzaming gebouwde omgeving

A. Algemene doelstelling

Maatregelen voor de gebouwde omgeving worden ondergebracht in het zesde begrotingsartikel van het Klimaatfonds. Het Klimaatfonds is namelijk ook bedoeld om financiële middelen ter beschikking te stellen voor het stimuleren van de implementatie van technieken voor energie-efficiënte en hernieuwbare energie in de gebouwde omgeving. In dit begrotingsartikel worden reserveringen opgenomen voor een aantal maatregelen. Deze reserveringen komen bovenop de middelen die hier in de Rijksbegroting van 2022 al voor waren gereserveerd voor de begrotingsjaren 2022 tot en met 2024. Voor het Nationaal Isolatieprogramma is een indicatieve reservering van € 3,35 miljard opgenomen. Het doel van dit programma is om circa 2,5 miljoen woningen te laten isoleren in de periode tot en met 2030. Het programma richt zich in eerste instantie met name op de woningen die het slechtst geïsoleerd zijn (label E, F en G). Dit programma geeft woningeigenaren en verenigingen van eigenaren mogelijkheden om hun huizen te verduurzamen. Er wordt extra ondersteuning geboden aan huishoudens via gemeenten en er zijn afspraken gemaakt met woningcorporaties gemaakt. Voor verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed is een indicatieve reservering van € 2,75 miljard opgenomen. Ook de stimulering van hybride warmtepompen valt onder dit begrotingsartikel 6, indicatief voor € 900 miljoen. De hybride warmtepomp is namelijk op korte termijn voor de meeste woningen een goede warmteoplossing. Via normering zullen leveranciers de verantwoordelijkheid krijgen om steeds meer (hybride) warmtepompen te installeren, in combinatie met een subsidie voor huishoudens. Doelstelling hiervoor is circa 1 miljoen hybride warmtepompen in 2030.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en treedt ook op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds. De minister voor Klimaat en Energie voert al de regie over het Nederlandse klimaatbeleid. Daardoor sluit de rol van fondsbeheerder van het Klimaatfonds aan bij zijn taken en verantwoordelijkheden. Daarnaast is de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening beleidsinhoudelijk verantwoordelijk voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving.

C. Beleidswijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 17 Budgettaire gevolgen van artikel 6 Verduurzaming gebouwde omgeving (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	158.145	822.975	998.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.571.690
Uitgaven	0	0	158.145	822.975	998.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.571.690

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klimaatfonds	0	0	158.145	822.975	998.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.571.690
Subsidie toepassen hybride warmtepompen	0	0	0	145.001	147.700	148.424	148.424	148.424	148.424	886.396
Nationaal Isolatieprogramma	0	0	67.997	353.396	393.438	493.633	556.133	556.133	556.133	2.976.862
Instrument verduurzaming maatschappelijk vastgoed	0	0	90.147	324.579	456.972	459.184	459.184	459.184	459.184	2.708.432

Tabel 18 Uitsplitsing verplichtingen artikel 6 Verduurzaming gebouwde omgeving (bedragen x € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Verplichtingen	0	0	158.145	822.975	998.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.571.690
waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	0	0	158.145	822.975	998.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.571.690

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De bijdrage aan de departementale begrotingen betreffen maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend. In 2023 zijn alle maatregelen die vallen onder artikel 6 onvoorwaardelijk toegekend. Vandaar dat hier geen bedragen staan opgenomen.

In de toekomst worden eventuele kasmiddelen voor maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend weergegeven in tabel 17 onder «bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken». Alle overige kasmiddelen zijn beleidsmatig gereserveerd en staan onder «Klimaatfonds». Deze middelen zijn namelijk enkel bestemd voor toekomstige maatregelen van het Klimaatfonds. Voor een totaal overzicht aan maatregelen wordt verwezen naar bijlage 1.

Klimaatfonds

Subsidie toepassen hybride warmtepompen

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 0,9 miljard beleidsmatig gereserveerd voor een subsidie toepassen van hybride warmtepompen. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 13,6 miljoen). Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

Nationaal Isolatieprogramma

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 3,35 miljard beleidsmatig gereserveerd voor het Nationaal Isolatieprogramma. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€ 50,6 miljoen), de versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma (€ 62,5 miljoen) en ISDE (€ 100 miljoen). Daarnaast heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten om de energiebesparende maatregelen voor huishoudens (totaal € 160 miljoen) te dekken met middelen voor het Nationaal Isolatieprogramma. Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

Instrument verduurzaming maatschappelijk vastgoed

In het *Coalitieakkoord* is tot en met 2030 indicatief € 2,75 miljard beleidsmatig gereserveerd voor het instrument verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Van dit budget zijn vooruitlopend op de instellingswet al

middelen uitgegeven aan uitvoeringskosten (€41,6 miljoen). Een toelichting op deze uitgaven is te lezen onder «G. Toelichting op de begrotingsmutaties».

F. Verdiepingstabel

Tabel 19 Verdiepingstabel artikel 6 Verduurzaming gebouwde omgeving (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2022	0	0	280.000	840.000	1.176.000	1.176.000	1.176.000	1.176.000	1.176.000	7.000.000
Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds	5.640	0	0	0	- 5.640	0	0	0	0	0
Kasschuif versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma	0	62.500	0	0	0	- 62.500	0	0	0	0
Uitvoeringskosten Klimaatfonds	- 5.640	- 11.940	- 13.140	- 13.800	- 12.250	- 12.260	- 12.260	- 12.260	- 12.260	- 105.810
Beschikbare middelen 1e suppletoire begroting 2022	0	50.560	266.860	826.200	1.158.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.894.190
Dekking Klimaatfonds voor energiebesparende maatregelen	- 155.000	- 5.000	0	0	0	0	0	0	0	- 160.000
ISDE	0	- 100.000	0	0	0	0	0	0	0	- 100.000
Kasschuif aanvullende post	0	111.940	- 108.715	- 3.225	0	0	0	0	0	0
Kasschuif dekking Klimaatfonds voor energiebesparende maatregelen	155.000	5.000	0	0	- 160.000	0	0	0	0	0
Versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma	0	- 62.500	0	0	0	0	0	0	0	- 62.500
Beschikbare middelen ontwerpbegroting 2023	0	0	158.145	822.975	998.110	1.101.240	1.163.740	1.163.740	1.163.740	6.571.690

G. Toelichting op de begrotingsmutaties

De begrotingsmutaties zijn in chronologische en alfabetische volgorde in tabel 19 opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Kasschuif uitvoeringskosten Klimaatfonds

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 geen indicatieve bedragen voor het Klimaatfonds opgenomen. Met de voorjaarsbesluitvorming 2022 werd duidelijk dat in 2022 wel uitvoeringskosten zijn voorzien. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Kasschuif versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma

In het *Coalitieakkoord* waren voor 2023 geen indicatieve bedragen voor het Nationaal Isolatieprogramma opgenomen. Om de lokale aanpak van het Nationaal Isolatieprogramma te versnellen heeft het kabinet gekozen om in 2023 toch middelen beschikbaar te stellen. Daarom heeft er een kasschuif van 2027 naar 2023 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingwet heeft het kabinet eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Daarmee werden de totale beschikbare middelen voor het Klimaatfonds verlaagd. Het gaat om twee categorieën uitgaven, te weten de benodigde middelen voor:

1. capaciteit Rijk
2. apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Het totale bedrag aan uitvoeringskosten is naar rato verdeeld over de artikelen van het Klimaatfonds. Voor een totaaloverzicht aan uitvoeringskosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Dekking Klimaatfonds voor energiebesparende maatregelen

Het kabinet heeft eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten om in 2022 € 150 miljoen voor de verdere ondersteuning van huishoudens bij het nemen van energiebesparende maatregelen en verdergaande isolatie [*Kamerstuk II 2021-2022, 35925 XV, nr. 111*] te dekken vanuit het Nationaal Isolatieprogramma. Daarnaast is er € 10 miljoen (€ 5 miljoen in 2022 en € 5 miljoen in 2023) beschikbaar gesteld voor een brede maatschappelijke energiebespaarcoalitie en voor een ondersteunende campagne om mensen meer bewust te maken van de mogelijkheden voor energiebesparende maatregelen. De bijdrage van in totaal € 160 miljoen is toegevoegd aan de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

ISDE

De bijdragen aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van € 100 miljoen is nodig om een extra implus te geven aan isolatiemaatregelen in de gebouwde omgeving en wordt toegevoegd aan het budget voor de Investeringssubsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE).

Kasschuif aanvullende post

Om goed van start te kunnen gaan met de uitvoering van de afspraken uit het *Coalitieakkoord* zijn er in 2023 uitgaven nodig die niet op de formele inwerkingtreding van het Klimaatfonds kunnen wachten. Hierbij is de kwaliteit van de maatregelen binnen het totale budgettaire bedrag (€ 800 miljoen) leidend geweest in de besluitvorming en is de indicatieve verdeling zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* per artikel losgelaten. Om de cumulatieve omvang per artikel zoals bedoeld in het *Coalitieakkoord* gelijk te houden is het verschil tussen de besloten budgetten en de indicatieve verdeling van de artikelen gecorrigeerd met een kasschuif. Voor verduurzaming gebouwde omgeving resteerde in 2023 een tekort van € 111,9 miljoen. Dit bedrag is middels een kasschuif vanaf 2024 en 2025 naar voren gehaald.

Kasschuif dekking Klimaatfonds voor energiebesparende maatregelen

Het kabinet heeft eerder bij Voorjaarsnota 2022 besloten om in 2022 € 155 en in 2023 € 5 miljoen voor energiebesparende maatregelen te dekken vanuit het Nationaal Isolatieprogramma. In het *Coalitieakkoord* waren voor 2022 en 2023 geen indicatieve bedragen voor het Nationaal Isolatieprogramma opgenomen. Daarom heeft er een kasschuif van 2026 naar 2022 en 2023 plaatsgevonden om de middelen in het juiste kasritme te zetten.

Versnelling lokaal aanpak Nationaal Isolatieprogramma

De bijdrage aan het ministerie van Binnenlandse Zaken van in totaal € 62,5 miljoen is nodig om extra middelen beschikbaar te stellen voor gemeenten om huiseigenaren te ondersteunen bij het isoleren van hun huis. Dit is onderdeel van actielijn 1 van het Nationaal Isolatieprogramma, een lokale aanpak met het doel om in totaal 750.000 koopwoningen te isoleren.

3.7 Artikel 7 Ontvangsten

A. Algemene doelstelling

Op dit artikel wordt de bijdrage verantwoord die vanuit de departementale begroting van Economische Zaken en Klimaat (Hoofdstuk XIII) wordt overgeheveld naar het Klimaatfonds.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister voor Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de begroting van het Klimaatfonds en treedt tevens op als fondsbeheerder. Hij is daarmee primair verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het Klimaatfonds.

C. Beleidswijzigingen

Deze begroting van het Klimaatfonds is indicatief en zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 20 Budgettaire gevolgen van artikel 7 Ontvangsten (bedragen x € 1.000)										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Ontvangsten	0	40.000	1.362.140	2.105.970	4.277.945	5.148.195	5.557.300	5.566.400	5.588.700	29.646.650
Ten laste van begroting EZK	0	40.000	1.362.140	2.105.970	4.277.945	5.148.195	5.557.300	5.566.400	5.588.700	29.646.650

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Dit begrotingsartikel is technisch van aard.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Totaaloverzicht uitgaven Klimaatfonds

Toekenningen (en voorwaardelijke toekenningen)

Tabel 21 biedt een overzicht van alle geraamde jaarlijkse kasuitgaven per maatregel. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen maatregelen die definitief (onvoorwaardelijk) zijn toegekend en maatregelen die voorwaardelijk zijn toegekend.

Tabel 21 Geraamde jaarlijkse kasuitgaven per maatregel (bedragen x € 1.000)													
Artikel	Jaar	Maatregel	Departement	Totaal	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Definitieve toekenningen													
1	2023	Kernenergie	EZK	20.000	0	20.000	0	0	0	0	0	0	0
3	2023	Nieuwe subsidieregeling warmtenetten	EZK	200.000	0	130.000	70.000	0	0	0	0	0	0
4	2023	IPCEI Waterstof golf 2	EZK	785.000	0	95.000	230.000	275.000	185.000	0	0	0	0
4	2023	IPCEI Waterstof golf 3	EZK	600.000	0	50.000	60.000	234.000	150.000	106.000	0	0	0
4	2023	IPCEI Waterstof golf 4	EZK	199.000	0	0	0	116.000	60.000	14.000	3.000	3.000	3.000
4	2023	Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	EZK	82.500	0	15.280	16.805	16.805	16.805	16.805	0	0	0
4	2023	Wind op Zee	aanvullende post	500.000	0	50.000	50.000	50.000	50.000	75.000	75.000	75.000	75.000
4	2023	Wind op Zee	EZK	259.900	0	64.700	67.800	67.400	16.400	15.500	12.700	7.700	7.700
4	2023	Wind op Zee	lenW	580.100	0	29.800	31.100	29.500	429.800	8.100	23.100	23.000	5.700
4	2023	Wind op Zee	LNV	345.300	0	35.100	40.100	43.100	46.600	44.600	49.600	45.600	40.600
5	2023	NIKI	EZK	22.000	0	22.000	0	0	0	0	0	0	0
5	2023	VEKI	EZK	28.000	0	28.000	0	0	0	0	0	0	0
6	2023	ISDE	EZK	100.000	0	100.000	0	0	0	0	0	0	0
6	2023	Versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma	BZK	62.500	0	62.500	0	0	0	0	0	0	0
Totaal				3.784.300	0	702.380	565.805	831.805	954.605	280.005	163.400	154.300	132.000
Voorwaardelijke toekenningen													
3	2023	Laadinfrastructuur	lenW	52.000	0	40.000	6.000	6.000	0	0	0	0	0
Totaal				52.000	0	40.000	6.000	6.000	0	0	0	0	0

Reserveringen

In de toekomst gemaakte reserveringen voor een maatregel worden weergegeven in tabel 22. Momenteel is er geen sprake van een reservering, vandaar dat tabel 22 nog niet is ingevuld.

Tabel 22 Overzicht reserveringen (bedragen x € 1.000)													
Artikel	Jaar	Maatregel	Departement	Totaal	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Reserveringen													
		n.v.t.		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal				0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Verhouding modaliteiten per maatregel

In de toekomst zal tabel 23 gebruikt worden om weer te geven wat de verhouding van modaliteiten per maatregel is; ofwel hoeveel per maatregel is gereserveerd, voorwaardelijk toegekend of definitief toegekend. Van de

laatste categorie wordt vervolgens weergegeven hoeveel daarvan inmiddels is beschikbaar. Tot slot wordt aangegeven hoeveel van de beschikte middelen inmiddels is uitgegeven.

Tabel 23 Verhoudingen modaliteiten per maatregel (bedragen x € 1.000)

Artikel	Jaar	Maatregel	Departement	Gereserveerd	Voorwaardelijk toegekend	Toegekend	waarvan beschikbaar door departement	waarvan uitbetaald door departement
1	2023	Kernenergie	EZK			20.000		
3	2023	Laadinfrastructuur	lenW		52.000			
3	2023	Nieuwe subsidieregeling warmtenetten	EZK			200.000		
4	2023	IPCEI Waterstof golf 2	EZK			785.000		
4	2023	IPCEI Waterstof golf 3	EZK			600.000		
4	2023	IPCEI Waterstof golf 4	EZK			199.000		
4	2023	Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	EZK			82.500		
4	2023	Wind op Zee	aanvullende post			500.000		
4	2023	Wind op Zee	EZK			259.900		
4	2023	Wind op Zee	lenW			580.100		
4	2023	Wind op Zee	LNV			345.300		
5	2023	NIKI	EZK			22.000		
5	2023	VEKI	EZK			28.000		
6	2023	ISDE	EZK			100.000		
6	2023	Versnelling lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma	BZK			62.500		
Totaal				0	52.000	3.784.300	0	0

Uitvoeringskosten Klimaatfonds

Vooruitlopend op de instellingswet heeft het kabinet met de voorjaarsbesluitvorming 2022 besloten dat uitvoeringskosten die verband houden met het Klimaatfonds in beginsel uit fondsmiddelen worden gefinancierd. Eenmalig is onderstaande reeks (tabel 24) aan uitvoeringskosten overgeboekt naar het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Tabel 24 Uitvoeringskosten Klimaatfonds (bedragen x € 1.000)

Uitvoeringskosten	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
Capaciteit Rijk	9.200	19.000	25.000	28.300	28.300	28.300	28.300	28.300	28.300	223.000
EZK	8.818	17.472	23.472	26.772	26.772	26.772	26.772	26.772	26.772	210.394
BZK	382	1.528	1.528	1.528	1.528	1.528	1.528	1.528	1.528	12.606
Apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen	19.000	40.700	40.700	40.700	32.950	33.000	33.000	33.000	33.000	306.050
Onderzoek	1.000	2.000	2.000	2.000	0	0	0	0	0	7.000
Projecten Rijkscoördinatierregeling (RCR)	1.800	2.100	700	200	0	0	0	0	0	4.800
Projecten Klimaataakkoord	1.000	5.700	5.700	5.700	0	0	0	0	0	18.100
ILT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	9.000
TNO	2.900	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	26.900
VIVET	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	9.000
RVO	5.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	85.000
NEa	1.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	41.000
KNMI	115	115	115	115	115	115	115	115	115	1.035
RWS	500	500	500	500	500	500	500	500	500	4.500
RIVM	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	9.000

Uitvoeringskosten	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	cum
ACM	2.028	4.340	3.641	3.007	3.111	3.111	3.111	3.111	3.111	28.571
SodM	312	467	467	467	467	467	467	467	467	4.048
Overige personele uitgaven	345	4.478	6.577	7.711	7.757	7.807	7.807	7.807	7.807	58.096
Totaal	28.200	59.700	65.700	69.000	61.250	61.300	61.300	61.300	61.300	529.050

Capaciteit Rijk

Dit betreft de middelen voor de extra fte's die verband houden met het Klimaatfonds binnen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Binnenlandse Zaken Koninkrijkrelaties. De middelen voor het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties zijn met de ontwerpbegroting 2023 vanaf de begroting van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat overgeboekt naar de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Klimaat.

Apparaatskosten uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen

Dit betreft de apparaatkosten die verband houden met het Klimaatfonds voor uitvoeringsorganisatie en kennisinstellingen. Hieronder vallen o.a. RVO, NEa, ACM, SodM, RWS en TNO.

Onderzoek

Voor de periode 2022-2025 zijn extra middelen vanuit het Klimaatfonds beschikbaar gesteld om onderzoek op het gebied van het klimaatbeleid te kunnen financieren.

Rijkscoördinatieregeling (RCR)

Voor de inpassing van grootschalige duurzame energieprojecten (zoals de aanlanding van windenergie in de Eemshaven) is een extra impuls aan RCR projecten nodig voor de periode 2022-2025.

Projecten Klimaatakkoord

Vanuit het Klimaatfonds zijn middelen toegevoegd voor diverse projecten voortvloeiend uit het Klimaatakkoord, zoals de Wetenschappelijke Adviesraad en de voortzetting van de publiekscampagnes.

ILT

Voor de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is vanuit het Klimaatfonds tot en met 2030 € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor de handhaving van Fgassen, een verzamelnaam voor HFK's (fluorkoolwaterstoffen), PFK's (perfluorkoolwaterstoffen) en SF6 (zwafelhexafluoride).

TNO

Om aan de toegenomen behoefte aan onderzoek door TNO-AGE (Adviesgroep Economische Zaken van TNO) tegemoet te komen wordt vanuit het Klimaatfonds tot en met 2030 budget toegevoegd aan het TNObudget.

VIVET

Om de activiteiten vanuit het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voor het project Verbetering van de Informatievoorziening voor de Energietransitie (VIVET) ook voor de komende jaren veilig te stellen is vanuit het Klimaatfonds tot en met 2030 € 1 miljoen toegevoegd aan het budget voor Overige subsidies, waaruit onder andere ook de activiteiten van het Expertisecentrum Warmte (ECW) worden bekostigd.

RVO, NEa, KNMI, RWS, RIVM

Om de hogere uitgaven van de agentschappen RVO, NEa, KNMI, RWS en RIVM voor de uitvoering van het Klimaatakkoord te financieren zijn voor deze agentschappen extra middelen vanuit het Klimaatfonds toegevoegd.

ACM, SodM, overige personele uitgaven

Om de uitbreiding van de ambtelijke capaciteit ter ondersteuning en uitvoering van het Klimaatakkoord en de klimaatafspraken uit het *Coalitieakkoord* «Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst» te financieren is voor de medewerkers van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) extra geld beschikbaar gesteld vanuit het Klimaatfonds.

Bijlage 2: Moties en toezeggingen

Door de Staten-Generaal aanvaarde moties

Tabel 25 Stand van zaken moties minister voor Klimaat en Energie parlementair jaar 2021-2022 (Tweede Kamer)

Indiërs	Omschrijving van de motie	Datum stemming	Vindplaats	Stand van zaken
Heinen Grinwis	Verzoekt de regering in het besluitvormingsproces over de uitgaven uit het klimaat- en transitiefonds en stikstoffonds objectieve toetsing op doelmatigheid en doeltreffendheid, bijvoorbeeld door middel van maatschappelijke kosten-batenanalyses, voorwaardelijk te maken en dit te verankeren in de bij deze fondsen behorende spelregels.	8 maart 2022	<i>Kamerstuk II 2021-2022, 35925, nr. 149</i>	Onderhanden
Heinen Grinwis	Verzoekt de regering een horizonbepaling voor beide fondsen op te nemen in beide instellingswetten zodat wettelijk verankerd is dat deze fondsen eindig zijn.	8 maart 2022	<i>Kamerstuk II 2021-2022, 35925, nr. 148</i>	Onderhanden
Segers Hermans	Verzoekt de regering de Kamer bij de vormgeving van het klimaat- en transitiefonds en stikstoffonds nadrukkelijk te betrekken, recht te doen aan haar budgetrecht, en vooruitlopend op de instellingswetten een proeve van beide fondsbegrotingen op Prinsjesdag 2022 aan de Kamer voor te leggen.	19 januari 2022	<i>Kamerstuk II 2021-2022, 35788, nr. 137</i>	Afgedaan met indicatieve vaststelling van de begrotingsstaat van het Klimaatfonds voor het jaar 2023

Door bewindslieden gedane toezeggingen

Tabel 26 Toezeggingen minister voor Klimaat en Energie aan Tweede Kamer

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
n.v.t.		